

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 12 juni 2014

Mål nr

T 5554-13

KLAGANDE

1. EB

2. OB

3. BS

4. CS

MOTPARTER

1. Byggnadsnämnden i Halmstads kommun

Box 153

301 05 Halmstad

2. EV

SAKEN

Avvisande av överklagande

Dok.Id 93397

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts, Mark- och miljööverdomstolen, dom 2013-10-18 i mål
P 3194-13

Mark- och miljööverdomstolens avgörande

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av Mark- och miljööverdomstolens avgörande undanröjer Högsta domstolen mark- och miljödomstolens beslut och visar målet åter till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

EB, OB, BS och CS har yrkat att Högsta domstolen, med ändring av Mark- och miljööverdomstolens avgörande, ska undanröja mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut och visa målet åter dit för fortsatt behandling.

EV har motsatt sig att Mark- och miljööverdomstolens avgörande ändras.

SKÄL*Bakgrund*

1. EV ansökte hos byggnadsnämnden i Halmstads kommun om bygglov för nybyggnation av ett bostadshus på fastigheten X 5:74. Det sökta lovet innebar en avvikelse från detaljplan. Enligt 9 kap. 25 § första stycket plan- och bygglagen ska byggnadsnämnden underrätta bl.a. kända sakägare om en sådan ansökan och ge dem tillfälle att yttra sig över ansökningen (granneyttrande).

2. EB, OB, BS och CS äger fastigheter som gränsar till X 5:74 och intar alltså ställning av sakägare i bygglovsärendet. De hade i granneyttranden förklarat att de inte hade något att erinra mot att det sökta bygglovet beviljades.
3. Byggnadsnämnden beviljade det sökta lovet. Beslutet överklagades av grannarna till Länsstyrelsen i Hallands län, som prövade ärendet i sak och avslog överklagandena.
4. Också länsstyrelsens beslut överklagades. Mark- och miljödomstolen avvisade överklagandena med motiveringen att grannarna saknade klagorätt. Skälet till detta var att bygglovsbeslutet inte kunde anses ha gått dem emot, eftersom de i granneyttrandena inte hade haft något att erinra mot att bygglov beviljades.
5. Mark- och miljööverdomstolen har fastställt mark- och miljödomstolens beslut.
6. De frågor av prejudikatintresse som målet aktualiserar är dels huruvida den som i ett granneyttrande har godkänt en åtgärd som kräver lov är bunden av sitt godkännande, dels vilken betydelse godkännandet har för klagorätten.

Ett godkännande i form av ett granneyttrande begränsar inte klagorätten

7. Ett beslut om bygglov, rivningslov eller marklov får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas. Det framgår av 22 § förvaltningslagen (1986:223), till vilken bestämmelse hänvisas i 13 kap. 8 § plan- och bygglagen.

8. Bestämmelsen i 22 § förvaltningslagen kan ses om ett uttryck för den allmänna processrättsliga principen att klagorätt förutsätter ett befogat klagointresse. Om en part i ett avgörande har uppnått det som inom processens ram går att uppnå, har han inget befogat klagointresse.

9. En annan situation är att en part inom processens ram skulle ha kunnat nå ett fördelaktigare resultat, men att detta inte har inträffat därför att han har medgett ett visst förhållande som beslutsinstansen har lagt till grund för sitt avgörande. Om medgivandet får återkallas i den högre instansen, så står det klart att parten har ett befogat klagointresse och alltså har klagorätt. Detsamma bör emellertid gälla även om det kan ifrågasättas huruvida medgivandet får återkallas. Hur det förhåller sig med det bör således inte ses som en fråga som rör klagorätten; frågan ska prövas i sak och leda till ett ogillande, om medgivandet inte får återkallas och överklagandet inte heller på någon annan grund ska bifallas (se Fitger m.fl., Rättegångsbalken 50:11, suppl. 75 oktober 2013).

Ett godkännande i form av ett granneyttrande får återkallas i mark- och miljödomstolen

10. I förarbetena till den äldre motsvarigheten till 9 kap. 25 § plan- och bygglagen uttalas beträffande granneyttranden bl.a. följande. Det måste för alla parter vara en fördel att eventuella synpunkter och erinringar från grannar blir kända innan byggnadsnämnden fattar sitt beslut och inte först genom att grannarna överklagar beslutet. Inget hindrar för övrigt att sökanden inhämtar yttrande från grannar och andra sakägare redan innan ansökan görs och bifogar yttrandena till ansökningen. Detta är ett förfarande som ofta tillämpas och som kan bidra till att ärendet får en kortare handläggningstid. (Prop. 1985/86:1 s. 732.)

11. En del av de angivna fördelarna går förlorade, om det står den som har avgett ett granneyttrande fritt att ändra sig under ärendets handläggning. Vad

som gäller i det hänseendet måste dock bedömas med beaktande av allmänna processrättsliga principer. I linje med sådana principer bör godkännandet tillmätas endast processuell betydelse; det innefattar inte en på avtalsrättslig grund bindande utfästelse att inte motsätta sig ansökningen (jfr NJA 1976 s. 599 och NJA 1996 s. 46). Av allmänna processrättsliga principer följer vidare att ett granneyttrande kan återtas under byggnadsnämndens handläggning (jfr NJA 1980 s. 56).

12. När det gäller bundenheten av ett granneyttrande i högre instanser har rättsfallet NJA 1983 s. 148 ett visst intresse. Högsta domstolen uttalade där att medan i dispositiva tvistemål ett återtagande i högre instans av ett i lägre rätt gjort medgivande kan beaktas endast om det föranleds av alldeles speciella omständigheter, så kan återkallelse av medgivande som sker i andra mål vara att beakta i större utsträckning. Mål om lovpliktiga åtgärder enligt plan- och bygglagen är väsentligen indispositiva. I sådana ärenden är beslutsinstansen inte bunden av innehållet i ett granneyttrande, vare sig yttrandet innebär ett godkännande av den tilltänkta åtgärden eller inte. I stället ska en självständig prövning göras av om åtgärden kan beviljas. När det gäller förutsättningarna för bygglov ska prövningen göras mot 9 kap. 30–32 §§ plan- och bygglagen.

13. Att en måltyp är indispositiv på det angivna sättet betyder emellertid inte med nödvändighet att parterna, med avseende på sådana processuella ställningstaganden som de hade kunnat återkalla eller ändra i den lägre instansen, får inta nya ståndpunkter också i den högre instansen. En fråga är hur en beslutsinstans ska förhålla sig till parternas processuella ställningstaganden, en annan hur bunden en part själv är av dessa. Det är vidare att beakta att det förekommer många inbördes olika måltyper som inte är renodlat dispositiva, och det finns dessutom många olika slags processuella dispositioner. Såväl den enskilda måltypen som slaget av processuell disposition kan fordra överväganden av mer eller mindre speciellt slag. Det låter sig därför inte

fastställas någon generell princip för hur bunden en part är av sina processuella dispositioner i mål som inte är dispositiva. Men klart är att den förhållandevis stränga regel som gäller för dispositiva mål inte är tillämplig.

14. Granneyttranden tillkommer i regel i utomrättslig ordning i former som skiljer sig från vad som är brukligt i fråga om processuella dispositioner (jfr p. 10 och 11). Den sakägare som avger yttrandet har således inte genom att ta del i ett pågående rättsligt förfarande fått anledning att göra de överväganden som ett sådant förfarande typiskt sett föranleder, och som bör vara en förutsättning för ett slutligt ställningstagande i frågan om lov. Frågan om bundenhet bör därför över huvud taget inte aktualiseras så länge inte sakägaren har kommit att inta ställning av part i ett av domstol handlagt mål rörande det sökta lovet. En sådan ordning är väl förenlig med rättsfallet NJA 1976 s. 599.

15. Slutsatsen är att den som i ett granneyttrande har godkänt en lovpliktig åtgärd är obunden av sitt ställningstagande i detta åtminstone under handläggningen i mark- och miljödomstolen. Vad som gäller i Mark- och miljööverdomstolen rörande tidigare ställningstaganden saknas det anledning att här gå in på.

16. Det kan tilläggas att om en sakägare överklagar ett beslutat lov, så får han därmed i allmänhet anses ha återkallat ett tidigare godkännande.

Bedömningen i detta fall

17. Av det föregående har framgått att den som i ett granneyttrande har godkänt en lovpliktig åtgärd dels inte på grund av godkännandet har förlorat sin klagorätt, dels är obunden av godkännandet under handläggningen i mark- och miljödomstolen. Det har vidare konstaterats att ett överklagande i allmänhet innebär att ett tidigare lämnat godkännande ska anses vara återtaget.

18. Slutsatsen blir att EBs, OBs, BSs och CSs överklaganden av länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen borde ha föranlett domstolen att med bortseende från granneyttrandena pröva överklagandena i sak.

19. Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska alltså ändras på så sätt att mark- och miljödomstolens beslut undanröjs och målet visas åter dit för fortsatt behandling.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Ann-Christine Lindeblad (referent), Kerstin Calissendorff, Lena Moore och Martin Borgeke
Föredragande justitiesekreterare: Stefan Mattsson